

GIỚI THIỆU SÁCH THÁNG 12

NỖI BUỒN CHIẾN TRANH

BẢO NINH

Chiến tranh, dù đã lùi xa, vẫn để lại những vết sẹo không thể lành trong tâm hồn những người từng trải qua nó, và “Nỗi buồn chiến tranh” của Bảo Ninh không chỉ là một cuốn tiểu thuyết về chiến tranh Việt Nam mà còn là một khúc ca ai oán, một lời tự sự sâu sắc về những mất mát, đau thương và ám ảnh kéo dài mãi trong tâm trí những người lính sống sót, mở ra một hành trình đầy day dứt nơi ký ức chiến tranh trĩu nặng không ngừng, xen lẫn với những mảnh vỡ của tình yêu, tuổi trẻ và hy vọng, khiến người đọc không chỉ nhìn thấy chiến tranh mà còn cảm nhận được những góc khuất sâu kín trong tâm hồn con người.

Bảo Ninh, tên thật là Hoàng Ấu Phương, sinh ngày 18 tháng 10 năm 1952 tại Nghệ An, lớn lên ở Hà Nội và từng tham gia chiến đấu trong cuộc kháng chiến chống Mỹ từ năm 1969 đến 1975, thuộc tiểu đoàn 5, trung đoàn 24, sư đoàn 10, mặt trận B-3 Tây Nguyên. Những năm tháng trên chiến trường ấy đã để lại dấu ấn sâu đậm trong tâm hồn và ngòi bút của ông, trở thành nguồn cảm hứng chính cho các sáng tác sau này, và “Nỗi buồn chiến tranh” - ban đầu mang tên “thân phận của tình yêu” khi ra mắt năm 1987 - đã nhanh chóng trở thành tác phẩm kinh điển, giành Giải thưởng Hội Nhà văn Việt Nam năm 1991 và được dịch ra 18 ngôn ngữ, ghi dấu ấn không chỉ trong văn học Việt Nam mà còn trên trường quốc tế.

“Nỗi buồn chiến tranh” là dòng hồi ức của Kiên, một cựu binh Bắc Việt, về những năm tháng chiến tranh và thời tuổi trẻ trôi qua trong khói lửa bom đạn. Tác phẩm mở đầu bằng hình ảnh Kiên tham gia đội thu lượm hài cốt đồng đội trong cơn mưa rừng miền Cánh Bắc, cơn mưa ấy không chỉ gợi lên nỗi buồn mà còn đánh thức ký ức đau đớn đưa anh trở lại những trận đánh, những đồng đội đã ngã xuống và cả tình yêu dang dở với Phương - cô gái từng là ánh sáng trong tuổi trẻ của anh. Tiểu thuyết không kể theo trình tự thời gian tuyến tính mà đan xen giữa hiện tại và quá khứ, giữa thực tại và ký ức, phản ánh sự hỗn loạn trong tâm trí Kiên, nơi những ký ức về chiến tranh hiện lên sống động nhưng cũng đầy đau đớn: những trận đánh đẫm máu, cái chết bất ngờ của đồng đội, khoảnh khắc tuyệt vọng trong rừng sâu và cả những tội ác mà chiến tranh buộc con người phải đối diện.

Bên cạnh chiến tranh, tình yêu là chủ đề xuyên suốt. Mỗi tình Kiên và Phương trở thành biểu tượng cho tuổi trẻ, khát vọng và hy vọng nhưng cũng là nạn nhân của chiến tranh và định kiến xã hội, Phương là ánh sáng nhưng đồng thời là nguồn cơn nỗi đau khi bị xã hội đẩy vào cùng cực, Kiên dù yêu sâu đậm cũng thiếu dũng khí bảo vệ cô, và cuối cùng cả hai trở thành mảnh đời tan vỡ, qua đó Bảo Ninh khắc họa thân phận con người trong thời chiến: họ bị chiến tranh tước đoạt tuổi trẻ, bị xã hội, định kiến và chính những yếu đuối của bản thân làm tổn thương, tình yêu dù đẹp đến đâu cũng không thể vượt qua sự tàn khốc của hoàn cảnh.

Một điểm đặc sắc của tác phẩm là lối viết phi tuyến tính kết hợp dòng ý thức, các sự kiện xuất hiện đan xen, cắt ngang giữa quá khứ và hiện tại như những mảnh ghép rời rạc trong tâm trí Kiên, phản ánh sự hỗn loạn nội tâm nhân vật đồng thời tạo sức hấp dẫn đặc biệt khiến người đọc phải tự ghép nối các mảnh ký ức, sống cùng nhân vật, cảm nhận từng nỗi đau, từng niềm hi vọng vụn vỡ. Văn phong mượt mà nhưng thấm đẫm nỗi buồn, từ cơn mưa rừng đến hình ảnh thi thể lả lổ, tất cả đều khiến người đọc không thể gạt bỏ cảm giác day dứt.

Tác phẩm cũng là lời cảnh tỉnh về giá trị hòa bình, chiến tranh để lại vết thương không thể xóa nhòa, kêu gọi sự đồng cảm, trân trọng những gì đang có và nhấn mạnh hòa bình không chỉ là sự vắng mặt của chiến tranh mà còn là quá trình chữa lành những tâm hồn bị tàn phá. Kiên không chỉ chiến đấu trên chiến trường mà còn đối mặt với cuộc chiến nội tâm, viết bản thảo “Nỗi buồn chiến tranh” như một cách sống chung với ký ức đau đớn. Hồ Thu Anh, khi chuẩn bị vai Ba Hương trong “Địa đạo: Mặt trời trong bóng tối” (2025), đã tìm đến cuốn sách để thấu hiểu nỗi đau vô hình của những người sống trong chiến tranh và mang cảm xúc ấy vào vai diễn, tạo nên một nhân vật vừa mạnh mẽ vừa đầy chiều sâu tâm lý, minh chứng cho sức ảnh hưởng vượt thời gian của tác phẩm không chỉ trong văn học mà còn trong điện ảnh.

“Nỗi buồn chiến tranh” là tiếng thở dài của lịch sử, là nỗi lòng khôn nguôi của một thế hệ từng sống, từng yêu, từng mất mát trong khói lửa chiến tranh. Đọc tác phẩm, người ta không chỉ hiểu thêm về chiến tranh mà còn học cách trân quý hòa bình, thấu cảm những tổn thương ẩn sâu trong tâm hồn con người, vượt ra ngoài khuôn khổ tiểu thuyết chiến tranh. Đây là bản ghi chép sâu sắc về thân phận con người, về tình yêu dang dở, tuổi trẻ bị đánh cắp và những giấc mơ chưa thành hình, dù được viết từ hơn ba thập kỷ trước, thông điệp vẫn còn nguyên giá trị trong thế giới hôm nay, nhắc nhở rằng hòa bình và sự đồng cảm luôn là điều cần thiết, và cuốn sách này chính là một hành trình cảm xúc mà bất kỳ ai muốn thấu hiểu nỗi đau hậu chiến đều không thể bỏ qua.